

Sygn. akt II CSKP 745/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)
SSN Marta Romańska (sprawozdawca)
SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa P. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.
przeciwko B. S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 31 stycznia 2023 r.
w Izbie Cywilnej w Warszawie,
skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 9 stycznia 2020 r., sygn. akt I ACa 60/19,

- 1) oddala skargę kasacyjną;**
- 2) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3) przyznaje radcy prawnemu D. G. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) zł powiększoną o podatek od towarów i usług we właściwej stawce,**

tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną pozwanej w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Powód – P. Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W. wniósł o zasądzenie od B. S. kwoty 115.079,51 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu, jako zabezpieczonej hipotecznie wierzytelności z umowy kredytu, którą nabył po wypowiedzeniu umowy przez bank. Na dochodzą kwotę składały się: niespłacony kapitał w kwocie 84.766,61 zł, skapitalizowane odsetki w kwocie 30.312,90 zł, odsetki umowne i karne naliczone przez bank w kwocie 476,32 zł, odsetki umowne naliczone przez bank do przelewu wierzytelności w kwocie 21.081,23 zł oraz odsetki ustawowe za opóźnienie naliczane przez powoda od kwoty kapitału w kwocie 8.755,35 zł.

Pozwana B. S. wniosła o oddalenie powództwa, podnosząc m.in. zarzut przedawnienia.

Wyrokiem z 18 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 84.766,61 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 23 września 2016 r., z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej do nieruchomości objętej księgą wieczystą KW nr [...] prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Miechowie V Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w Słomnikach w zakresie hipoteki umownej w kwocie 133.000 zł i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd Okręgowy ustalił, że pozwana 27 października 2008 r. zawarła z Bank SA w W., którego następcą prawnym od 4 stycznia 2013 r. był Bank1 SA w W., umowę o kredyt w wysokości 133.000 zł na cele mieszkaniowe E. nr [...]. Zabezpieczeniem wierzytelności Banku o zwrot kredytu z odsetkami była hipoteka zwykła i kaucyjna, ustanowiona przez pozwaną na nieruchomości w P.. Pozwana zaprzestała regulowania zobowiązania i bank oświadczeniem z 26 września 2011 r. wypowiedział jej umowę kredytu, wskazując, że zadłużenie pozwanej obejmuje kwotę kapitału - 100.587,68 zł i odsetek umownych - 1.704,40 zł oraz karnych -

19,91 zł, po czym 6 grudnia 2012 r. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny stwierdzający zadłużenie pozwanej z tytułu kapitału w kwocie 98.157,39 zł, odsetek za okres korzystania z kapitału od 27 października 2008 r. do 2 listopada 2011 r. w kwocie 463,36 zł i odsetek za opóźnienie naliczanych od kwoty niespłaconego kapitału od 27 października 2008 r. do 5 grudnia 2012 r. w kwocie 12,96 zł. Postanowieniem z 10 września 2013 r. bankowy tytuł egzekucyjny został zaopatrzony klauzulą wykonalności, a bank wszczął na jego podstawie postępowanie egzekucyjne, które zostało umorzone postanowieniem komornika z 20 listopada 2015 r.

Umową z 16 grudnia 2014 r. powód nabył od Banku 1 SA w W. między innymi przysługującą temu Bankowi wierzytelność w stosunku do powódki z umowy kredytowej E. nr [...], na którą składał się nie spłacony kapitał w kwocie 84.766,61 zł, odsetki skapitalizowane w kwocie 30.312,90 zł, odsetki umowne 476,32 zł oraz dalsze w kwocie 21.081,23 zł i 8.755,35 zł, po czym został wpisany w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości pozwanej jako wierzyciel hipoteczny.

Sąd Okręgowy ocenił, że pozwana zawarła z bankiem umowę kredytu, którą powinna wykonać (art. 720 k.c. oraz art. 69 i n. w związku z art. 78 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, w brzmieniu tekstu jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.; dalej – pr. bank.). Skoro pozwana nie wywiązywała się z umowy, to bank był uprawniony do jej wypowiedzenia i zażądania spłaty wierzytelności. Podstawą przeniesienia wierzytelności banku na powoda był przelew dokonany zgodnie z art. 509 § 1 k.c. i art. 92a ust. 1 pkt 1 pr. bank., wskutek którego – w ramach transakcji sekurytyzacyjnej – nabył nie tylko samą wierzytelność o zwrot kredytu, ale i związane z nią prawa. Dla ważności zbycia wierzytelności banków na tej podstawie nie jest potrzebna zgoda dłużnika.

Pozwana nie przedstawiła dowodu dokonania wpłat na poczet przysługującej powodowi wierzytelności, oprócz tych, które bank i powód uwzględnili już w rozliczeniu. Bezzasadnie i niekonsekwentnie kwestionowała skuteczność wypowiedzenia kredytu. Nie zaprzeczyła jednak, że nie wywiązała się ze zobowiązań wynikających z umowy z bankiem, gdyż zaprzestała spłaty kolejnych rat kredytu. Nie płaciła też innego kredytu zaciągniętego w Banku 1. W

postępowaniu egzekucyjnym zainicjowanym przez bank pozwana nie zaprzeczała wymagalności roszczeń banku ani skuteczności oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu. Przyznała, że po wypowiedzeniu umowy kredytu, świadczyła na rzecz banku kwoty, które zostały ujęte w historii jej rachunku bankowego.

Za częściowo zasadny Sąd Okręgowy uznał natomiast zarzut przedawnienia zgłoszony przez pozwaną. Termin przedawnienia roszczenia o zapłatę kapitału oraz należności ubocznych z umowy kredytowej należy liczyć od dnia, w którym poprzednik prawny powoda uzyskał postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, tj. 6 grudnia 2012 r. Potem nie została dokonana jakakolwiek czynność, która niosłaby za sobą skutek w postaci przerwania biegu przedawnienia roszczenia w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1-3 k.c. Taką czynnością nie była egzekucja prowadzona na rzecz banku, gdyż nabywca wierzytelności niebędący bankiem nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Termin przedawnienia roszczeń wynikających z umowy kredytu upłynął zatem z dniem 6 grudnia 2015 r., a powództwo zostało wniesione 12 kwietnia 2016 r.

Powód, niezależnie od upływu terminu przedawnienia, może dochodzić zaspokojenia wierzytelności o zwrot niespłaconego kapitału z umowy kredytowej w kwocie 84.766,61 zł, jako wierzyciel zabezpieczony hipoteką zwykłą w kwocie 133.000 zł, ustanowioną przed 20 lutego 2011 r., a zatem przed wejściem w życie ustawy z 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 131, poz. 1075), a podstawą jest art. 65 i 77 ustawy z 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz. U. 2023 r., poz. 146; dalej – u.k.w.h.).

Na podstawie art. 104 u.k.w.h. w związku z art. 10 ust. 1 ustawy z 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece powód mógł także dochodzić zaspokojenia odsetek od kapitału w graniach hipoteki kaucyjnej ustanowionej przed 20 lutego 2011 r., lecz skoro nie przedstawił do

weryfikacji zastosowanego najpierw przez bank, a potem przez siebie, wyliczenia tych odsetek, to Sąd Okręgowy oddalił w tym zakresie żądanie pozwu.

Wyrokiem z 9 stycznia 2020 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego z 18 lipca 2018 r.

Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne i ocenę prawną sprawy przedstawioną przez Sąd Okręgowy.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z 9 stycznia 2020 r. pozwana zarzuciła, że orzeczenie to zostało wydane z naruszeniem prawa materialnego, to jest art. 6 k.c., gdyż w sprawie błędnie nie zaliczono części wpłat dokonanych przez pozwaną na poczet roszczenia dochodzonego pozwem, a także prawa procesowego, to jest art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż Sąd Apelacyjny nie zawiesił postępowania do czasu zakończenia sprawy toczącej się przed Sądem Rejonowym dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym przez wykreślenie hipoteki wpisanej na rzecz pozwanego.

Pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Powód wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wiążące dla Sądu Najwyższego przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej są ustalenia faktyczne stanowiące podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Konsekwentnie też podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). Pozwana – z odwołaniem się do poglądu wyrażonego w wyrokach Sądu Najwyższego z 4 lutego 2015 r., IV CSK 183/14, z 16 marca 2006 r., III CSK 17/06 i w postanowieniu Sądu Najwyższego z 4 września 2014 r., II CSK 659/13, z którego wyprowadziła wnioski o pośredniej możliwości zakwestionowania faktów ustalonych w sprawie – utrzymuje, że Sądy *meriti* nie zbadały należycie wysokości jej zadłużenia na rzecz powoda.

Przytoczeniu stanowiska, że jest dopuszczalne pośrednie zakwestionowanie oceny dowodów przez wykazanie, iż materiał dowodowy, stanowiący podstawę ustaleń, został zgromadzony z poważnymi uchybieniami przepisom prawa procesowego, pominięty, a oznaczone dowody nie zostały przeprowadzone z naruszeniem reguł postępowania cywilnego, nie towarzyszyło jednak podniesienie przez pozwaną jakichkolwiek zarzutów w związku ze stosowaniem przez Sądy *meriti* prawa procesowego – przepisów o przebiegu postępowania dowodowego. Pozwana utrzymuje natomiast, że z naruszeniem art. 6 k.c. została obciążona obowiązkiem wykazania wysokości wierzytelności należnej powodowi. Nie znajduje to jednak potwierdzenia w okolicznościach sprawy ani w przebiegu postępowania.

Poza sporem pozostawało to, że pozwana była dłużnikiem banku z umowy kredytowej. Pozwana w toku postępowania i w skardze kasacyjnej podawała, że – poza umową kredytową E. nr [...] – była równolegle dłużnikiem banku z tytułu innej umowy kredytowej, która także została jej wypowiedziana wobec nieterminowego spłacania rat.

Dług pozwanej w stosunku do banku z umowy E. nr [...] w chwili jej wypowiedzenia (26 września 2011 r.) wynosił kwotę 100.587,68 zł kapitału i kwotę 1.704,40 zł odsetek. Wystawiony przez bank 6 grudnia 2012 r. tytuł egzekucyjny opiewał na kwotę długu z tytułu kapitału 98.157,39 zł i odsetek – 463,36 zł, gdyż o jej określeniu zadecydowało zaksięgowanie na koncie kredytu wpłat zaliczonych na poczet jego rozliczenia (k. 218-223).

Po wypowiedzeniu obu kredytów, bank określił rachunek, na który oczekuje spłat zadłużenia – [...], a pozwana na ten rachunek, nieregularnie, dokonywała takich wpłat, jakie wykazywała dowodami złożonymi na k. 254-260: 3.000 zł – 5 kwietnia 2013 r., 3.000 zł – 7 maja 2013 r., 3.000 zł – 1 czerwca 2013 r., 3.000 zł – 6 grudnia 2013 r., 3.000 zł – 9 sierpnia 2013 r., 2.900 zł – 4 listopada 2013 r., 2.500 zł – 17 stycznia 2014 r., a następnie przedstawiła też dowody wpłaty z 28 października 2013 r. (k. 262) na kwotę 13.500 zł i dwa razy 1.000 zł. Na jakiegokolwiek inne wpłaty na rzecz banku po wypowiedzeniu jej umów kredytów pozwana się nie powoływała. Na żadnym dowodzie wpłat nie ma mowy o tym, na

rzecz którego z kredytów pozwana dokonuje wpłaty i jakiego jej zaksięgowania oczekuje od banku.

Z historii rachunku kredytowego do umowy E. nr [...] wynika, że na rzecz tego kredytu bank zaksięgował wpłaty z sierpnia 2013 r., listopada 2013 r. i stycznia 2014 r.

Powód nabył wierzytelność 16 grudnia 2014 r., a podstawą do jej scharakteryzowania, to jest określenia wysokości niespłaconego kapitału, zabezpieczonego hipoteką zwykłą i odsetek, zabezpieczonych hipoteką kaucyjną, była historia rachunku E. nr [...] za okres do 25 października 2014 r. (k. 218-223). Z relacji komornika o wynikach egzekucji prowadzonej na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego do 20 listopada 2015 r. wynika, że wyegzekwował od pozwanej wyłącznie kwotę 829,27 zł, zaliczoną na poczet odsetek (k. 215-216). Powód, jak wyjaśnił, także na poczet odsetek zaksięgował jedyną wpłatę, jaką uzyskał od pozwanej 24 listopada 2015 r. w kwocie 2.000 zł (k. 253).

Na jakiegokolwiek inne wpłaty na poczet długu pozwana się nie powoływała. Nie formułowała też twierdzeń, że powód nabył od banku inną co do wysokości wierzytelność niż scharakteryzowana w umowie przelewu i historii rachunku, gdyż powinien być – zgodnie z jej dyspozycjami – zaksięgować wszystkie wpłaty, o których mowa wyżej na poczet zadłużenia z umowy kredytowej E. nr [...], a nie częściowo na poczet drugiej umowy kredytowej. Nie podała, jak kształtowało się jej zadłużenie z drugiej umowy i jakie kwoty świadczyła na poczet długu z tamtej umowy, a jakie na poczet długu, którego dotyczy postępowanie w niniejszej sprawie.

W tej sytuacji nie sposób zgodzić się z zarzutem naruszenia przez Sądy *meriti* art. 6 k.c. przez przerzucenie na pozwaną obowiązku wykazania wysokości wierzytelności należnej powodowi. Poza sporem było, że pozwanej wypłacone zostały środki z umowy kredytu w kwocie 133.000 zł (tak samo jak i z drugiej umowy kredytu). Do pozwanej należało wykazanie, że środki te zwróciła. Rozliczenie z umowy, uzyskane od banku, przedstawił powód, a pozwana nie wykazała, że na poczet długu z umowy, którego dotyczy postępowanie świadczyła

więcej niż wynika z historii rachunku do umowy kredytowej E. nr [...] oraz z dowodu wpłaty dokonanej na rzecz powoda na kwotę 2.000 zł.

Z art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. wynika, że sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, jeżeli rozstrzygnięcie zależy od wyniku innego toczącego się postępowania. Powódka wniosowała o zastosowanie tego przepisu w sprawie z uwagi na to, że wszczęła postępowanie o uzgodnienie treści księgi wieczystej prowadzonej dla jej nieruchomości z rzeczywistym stanem prawnym przez wykreślenie hipoteki wpisanej w księdze na rzecz powoda. W orzecnictwie Sądu Najwyższego ukształtował się jednolicie ostatnio przyjmowany pogląd, że domniemanie z art. 3 ust. 1 u.k.w.h. można obalić w każdym postępowaniu, w oparciu o wszelkie dostępne środki dowodowe, a wytoczenie powództwa o usunięcie niezgodności w zakresie hipoteki nie uzasadnia zawieszenia postępowania w sprawie o zapłatę wierzytelności zabezpieczonej hipoteką w której zostały podniesione zarzuty podważające domniemanie wiarygodności ksiąg wieczystych (zob. np. orzecznictwo przytoczone w uchwale Sądu Najwyższego z 8 września 2021 r., III CZP 28/21, OSNC 2022, nr 2, poz. 14). Nie stoi temu na przeszkodzie w szczególności okoliczność przytoczona przez pozwaną w skardze kasacyjnej, a mianowicie przyjęcie przez ustawodawcę, że właściwe w postępowaniu o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym są sądy rejonowe. Nie ma bowiem dostatecznych racji za ograniczeniem ze względu na uregulowania procesowe mające zastosowanie w postępowaniach o innym przedmiocie zakresu kognicji sądu w sprawie, w której wierzyciel hipoteczny dochodzi zaspokojenia zabezpieczonej tym prawem wierzytelności. Zadaniem sądu w sprawie o zasądzenie wierzytelności dochodzonej przez wierzyciela hipotecznego jest prawidłowe zastosowanie prawa materialnego, na co składa się też odpowiedź na pytanie, czy powód ma status wierzyciela hipotecznego, a o tym decyduje zgodność wpisu do księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Działanie tej reguły nie ogranicza się tylko do wpisu hipoteki. Sądy rejonowe, jako właściwe w postępowaniu nieprocesowym, rozstrzygają w sprawach o zasiedzenie, lecz ta ich właściwość nie oznacza, że w sporze o własność sąd miałaby nie badać istotnego dla wyniku sprawy zarzutu, iż zasiedzenie spowodowało utratę lub nabycie własności.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 6 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265), orzeczono jak w sentencji.

Podstawą przyznania wynagrodzenia pełnomocnikowi reprezentującemu pozwaną z urzędu był § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i § 8 pkt 6 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 68).